

MELKEIN SOTAVETERAANI

Lautatapulin sivusta hehkui

lämpöä. Savusaunan vierustalla kökötti kantokasa, osa pilkottuja, osa sinällään. Emäntä kulki kaivon ja tuvan väliä. Soma ja Opri seurailivat hoitajansa liikkeitä laiskasti märehkien. Kolmas kyyttö, lauman matriarkka sen sijaan hätkähti. Sen korvat kuulivat kutsun. - soria koria, Kaunokki, tähtisilmäni, kirjokylki, tule joo! Todellisuudessa vain harakka nauroi, mutta lehmävanhus hosui juoksulle, onnahdellen vasenta lapaansa. Silmissä hämärsi eikä veräjää näkynyt, mutta navetta häämötti. Kaunokki lopsotti velto utare heiluen aitaan ja pysähtyi kun piikkilanka pisti rintahetulaa - Kaunokki, mitä sie höpäjät! emäntä puuskahti ja katsoi huolestuneena lehmää jonka aikoinaan lumenvalkoa karva oli kellertynyt pinttyneen lakanan sävyiseksi ja kuparinruskeina loistaneet kylkiläiskät kauhtuneet kuloheinän sävyiseksi. Kaunokki ynähti ja jäi seistä töllöttämään häntä huiskien, turpa melkein maassa. Se näytti nukkuvan seisaallaan, ei muistanut märehkiäkään. Kaukaa lahden takaa kantautui sonnin mylvähdys. Se havahdutti vanhan lehmän. Musta möykky otti silmiin - Vaara! Kaunokki viestitti ja painoi päänsä tanaan. Mölähden se ryntäsi mytyn kimppuun toisten lehmien tuijottaessa ymmällään vanhuksen töytäilyä. Ne näkivät laiumella vanhan kannon, eivät mitään pelottavaa. Kaunokki iski päänsä kerta toisensa jälkeen kanton kunnes lapaa vihloi, niin ette kärsinyt askelta ottaa. Kaunokki täräsi hiestä märkänä. Onneksi vihulainen oli kadonnut! Jossain kolahti ämpäri ja todellisuus palasi Kaunokin mieleen. Oli iltalypsyn aika. Sai jauhovelliä. Lauma oli ajettava lypsypaikalle. Niinkuin kellokas oli Karjalassa komentanut laumansa kotiin auringon hiipuessa. Sonni kulki edellä ja paimen perässä eikä mikään maailman peto tohtinut silloin laumaan iskeä! Kaunokki haisteli Soma ja Opria. Nyt ei ollut sonnia suojanaan eikä paimentakaan. Oli vain terävä tikkuinen lanka maailman rajana. Kaunokki muisti Soman syntymän. Se oli ollut kylmä ja nälkäinen kevät muutama vuosi uuteen navettaan muuton jälkeen. Sama vuosi jolloin vanha Kielo- lehmä katosi maailmasta. Kylmä oli ollut edellinenkin navetta. Oli pitänyt liukastella alamäkeen monttuun jossa hevonen ja ihmisetkin asuivat. Katto tuoksui kuusenoksille ja lumelle. Ruokaa ei ollut juuri mitään. Savu kirvelsi silmiä ja sieraimia. Sitten ihmiset muuttivat pois ja montussa oli kylmän lisäksi pimeääkin. - Ensi kesänä saat oikean navetan. Hirret on ajettu, kohta rakentavat. Emäntä puheli tuoksuen savulle ja tuoreelle puulle tuodessaan olkia ja perunanhituja syötäväksi. Poku oli saanut heiniä ja viljaakin. Mutta Poku kulkikin ulkona isännän kanssa ja veti perässään kaikenlaisia tavaroita. Kaunokki haistoi kyllä, että hevonen oli väsynyt tullessaan metsältä haisevana ja huurteisena nukkumaan. Mutta kyllä Kaunokki olisi mieluusti Pokun appeen syönyt. Vesi tuli nytkin suuhun, kun muisti jauho-olkisilpun tuoksun. Sitten Poku oli kadonnut. Oli vain muriseva ja haiseva kone vetämässä kuormia Jyrinä taivalla. Ei ukkonen vaan kone. Ihmiset kiljuivat, käskivät metsään, vaikka olivat juuri kepittäneet kun oli yrittänyt syrjään syömään. Kovempaa jyrinää ja pamahduksia. Maa roiskui. Puut halkesivat. Jokin iski lapaan kipeämmin kuin mikään piiska. Kaunokki hätkähti hereille painajaisestaan. Ääni kuului yhä. Lentokone! Kaunoksi kompuroi säikkynä pystyyn ja laukkasi voimansa takaa syvälle kuusikkoon. Vavisten lehmä jäi seisomaan ja odottamaan. Pauketta ei kuulunut, mutta nauta muisti. Kerran oli taivaalta kuulunut pauketta ja satanut tuskaa, niin että veren haju ja pelko täytti maailman. Pitkä säle oli silloin iskenyt Kaunokkia lapaan. Se sattui, sattui iskiessä ja sattui kun joku ihmisistä veti sen pois. Ja sattui pitkään, kun oli käveltävä ja käveltävä. Outoja teitä vieraiden ihmisten ajamana. Keppi vain kolisi luille, jos syömään jäi. Kovin kourin vieraat lypsivät, jos lypsivät. Monena aamuna tai iltana jäi maito utareita painamaan. Nyt ei maito vaivannut. Melkein tyhjän ämpäri sai emäntä kantaa siivilälle. - Voi Kaunokki, kirjokylkeni. Mitähä siun kanssa tekisi. Emäntä puheli, mutta lehmä ymmärsi vain surun äänessä. Se pelotti.

Oliko taas lähtö edessä? Pitäisikö taas kävellä ties minne. Päivä oli helteinen, ihan kuin Karjalassa. Paarmat surisivat ja käki kukkui. Kaunokki vaelsi muistoissaan Salmiin, jossa se hontelona vasikkana ja soreana hiehona kulki koivulehtoja vapaana aidoista. Oli vain paimentyttönen ja oma lauma. Kyllähän siellä susi haisi ryteiköissä ja karhun lemahdus tuntui turpaan kuusien välistä, mutta se oli onnen aikaa lehmälle. Karhua ja Kaunokki pelkäsi. Ne tulivat tuulen alta. Yllättäen iskivät jostain kuusen takaa tai kivien keskeltä suoraan niskaan hirmuisilla kynsillä. Kaunokkia puistatti kun se muisteli erästä päivää, vasikkakesäänsä. Silloin oli musta haiseva ja ärjyvä möykky syöksynyt kivien seasta laumaan. säikyttäen kaikki suunniltaan. Karhu oli vetänyt emolta kyljen auki, niin että suolet ravahti kankaalle. Se haju ja se huuto. Se pysyi muistissa. Kaunokki hätkähti. Tuossa oli taas suuri musta möykky, räähkä, karhu mikä lie. Pois se oli ajettava. Kaunokki paino päänsä alas ja möristen hyökkäsi. Kanto pyllähti nurin, mutta lehmävanhus puski yhä uudestaan ja uudestaan. Lapaa vihlaisi ja askel petti. Lehmän pää selveni. Se alkoi syödä metsälauhaa kannon viereltä. Tuulen mukana kantautui sonnin mylväys. Se synnytti Kaunokissa outoja tuntemuksia. Eiköhän nyt ollut aika. Oliko Soma kiimassa? Kaunokki nuuski Somaa ja yritti hypätä astumaan, niinkuin lehmillä on tapana, jos sonnina ei ole paikalla. Soma lehmä väisti yhdellä askeleella. Kaunokki mölähti ja kävi puskemaan katajapuskaa. Räähkän syytä oli kaikki. Sekin, että sisuskaluja jäyti. - Kaunokilla on möyrytauti. Täytyy kai... emäntä puheli - Niin, täytyy kai... isäntä myönteli Pihaan tuli paha vieras. Se, joka vei vasikat. Oli vienyt Pollenkin. - Soria koria, Kaunokki. Kultakylki, säihkysilmä... emäntä huuteli itkuisella äänellä. Kaunokki tajusi suurusämpärin, lopetti puskemisen, puisteli kipeää päätään ja yritti nähdä veräjän. Vieras mies pani köyden kaulaan ja iski jokin kirvelevän korvalehteen. Se jäi siihen kiinni kuin takiainen ja jomotti kuin ampiaisen pisto. Kaunokki puisti päätään ja perääntyi. Emäntä rauhoitteli, tarjosi melassisuurustakin, kuin sonnille lähdeettäessä. Sonni, ihan varmaan oli sonni lähellä, selvä haju... Kaunokki vilkuili ympärilleen. Merkin aiheuttama kipu unohtui. Korvaa vain painoi jokin pahalta tuntuva. Nykyisin tuntui pahalta melkein koko ajan. Räähkä, pirulainen tuossa vaani hyvää emäntää. Se oli ajettava pois. Kaunokki tempautui irti ja ryntäsi autoa kohti. Kuului kumahdus kun nupopää iski renkaaseen. Auto huojahti ja sisällä oleva vasikka ynähti ja sonnimullin mylväisi suuttuneena. Lehmä havahtui. Sonnin haju. Kaunokki nilkutti autoa ympäri ynisten. Sonni ja vasikka, oma lauma. Kaunokki päätteli. Ramppi oli alhaalla. Lehmä huomasi sen ja könsi autoon. - Sekopää! Ensimmäinen elukka mikä itse meni autoon! teurasmies puhisi. - Tuota se on tehnyt koko kesän, vanhusrukka. Luppaathan sie laittaa sille nopian lopun. On melkein sotavetaraani, haavottunutkin, kun kolonaa pommitettiin ja metrinen puunsäle iski lapaan. Teurasauto rämisteli tiehensä jättäen pölypilven jälkeensä leijumaan. Isäntä haki porstuasta koskenkorvapullon ja tarjosi ryydyn emännällekin. Emäntä ja isäntä seisoivat vierekkäin ja katsoivat vesissä silmin pölyn laskeutumista kesäiselle pihatielle.